

Bijlage VMBO-GL en TL
2022

tijdvak 2

geschiedenis en staatsinrichting CSE GL en TL

Bronnenboekje

bron 1

Een voorstel van een minister (1896):

Iemand mag stemmen als hij ten minste aan één van de volgende voorwaarden voldoet: het betalen van belastingen, het bezitten van spaargeld, het hebben van bepaalde diploma's, het bezitten van een woning of het verdienen van een bepaald loon.

bron 2

Uitslag van een onderzoek naar woningen in Amsterdam (1897-1900):

aantal kamers in een woning:	woningen met gebreken:	toiletaansluiting op het riool:
1 kamer 37%	vocht 35%	niet aangesloten 54%
2 kamers 26%	stank 24%	aangesloten 46%
3 kamers 21%	rook 22%	

bron 3

Een politieke prent over armoede in een arbeidersgezin (1910):

Dilemma.

„Hij zou misschien nog leven, als hij niet zoo hard had moeten werken. Maar als hij niet zoo hard had gewerkt, had hij niet kunnen leven.”

Toelichting

Bovenaan staat: dilemma (= een moeilijke keuze).

Onderaan staat: “Hij zou misschien nog leven, als hij niet zo hard had moeten werken. Maar als hij niet zo hard had gewerkt, had hij niet kunnen leven.”

Op de achtergrond ligt haar echtgenoot dood op bed.

bron 4

Een oproep voor een demonstratie (1912):

**Sociaal-Democratische Arbeiders-Partij
in Nederland**

Op Rode Dinsdag

gaan alle georganiseerde arbeiders naar Den Haag
om te demonstreren voor onze belangrijkste eis.

onze eis is

Kom op voor de verovering van dit onmisbare
politieke wapen in de klassenstrijd!

bron 5

Een spotprent over de onderlinge strijd om Afrika en Azië rond 1885:

Toelichting

De persoon links stelt Duitsland voor, in het midden Groot-Brittannië en rechts Rusland. Ze hebben alle drie een zak bij zich waar ze al graaiend en hebberig Afrikaanse en Aziatische landen in stoppen (een *bag* is een zak).

bron 6

Een Britse poster uit de Eerste Wereldoorlog (1917):

De Duitse keizer en een
generaal kijken toe.

**WOUNDED AND A PRISONER
OUR SOLDIER CRIES FOR WATER.
THE GERMAN "SISTER"
POURS IT ON THE GROUND BEFORE HIS EYES.**

Toelichting

Vertaling van boven naar beneden:

Een gewonde en gevangen Britse soldaat smeekt om water.

De Duitse 'verpleegster' giet het water voor zijn ogen op de grond.

bron 7

Een postzegel ter herdenking aan de dood van hun kroonprins (1917):

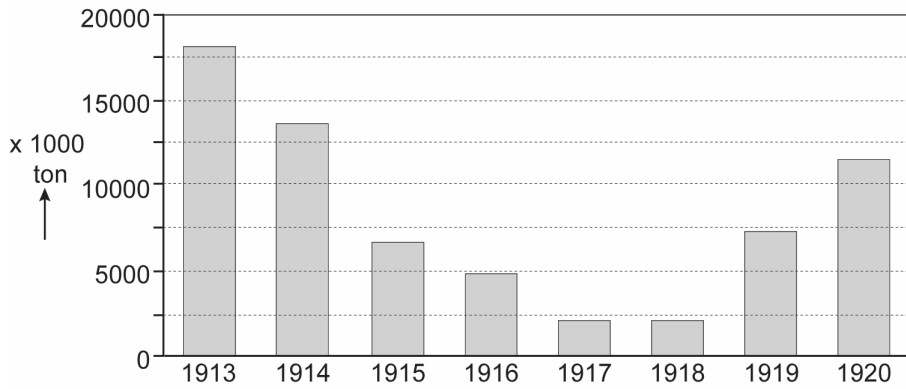

Toelichting

Onderaan staat: 28 juni 1914.

bron 8

Een overzicht van het gewicht aan goederen dat in Nederlandse havens aankomt:

bron 9

Vier kaarten van Europa:

kaart 1

kaart 2

kaart 3

kaart 4

bron 10

Uit een Amerikaanse krant (1924):

De voorbereidingen voor het herstelprogramma zijn vandaag afgerond. Duitsland krijgt een lening van 800 miljoen mark. Daarmee kan Duitsland zijn economie herstellen en weer aan zijn verplichtingen voldoen.

bron 11

Een Duitse herinneringsmedaille:

Toelichting

Op de medaille staat:

München 1923-1933.

9 november.

bron 12

Een poster uit de Sovjet-Unie (1936):

Toelichting

Op de poster staat: Dank u geliefde Stalin voor onze gelukkige jeugd.

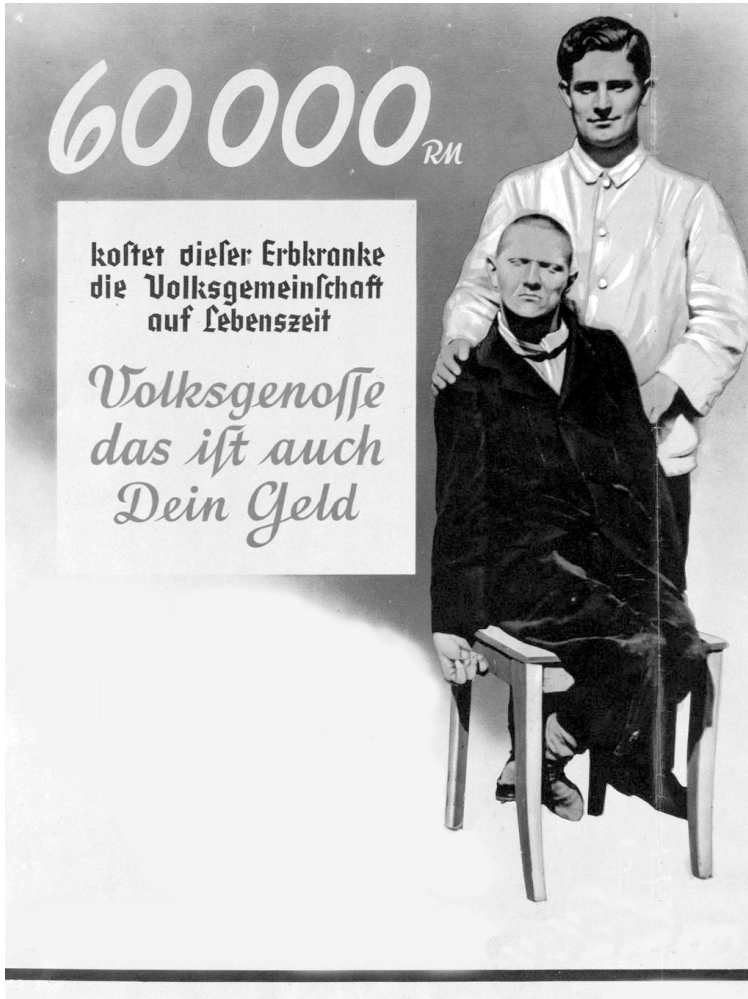
bron 13

Een Russische man vertelt over de tijd van het stalinisme:

Ik weet niet waarom, maar ik voel dat die vent mij constant in de gaten houdt. Hij gedraagt zich erg vreemd. Hij is misschien een spion. Ik moet voorzichtig blijven.

bron 14

Een Duitse propagandaposter over mensen met erfelijke ziektes (1938):

Toelichting

Op de poster staat: 60.000 mark kost deze persoon met een erfelijke ziekte de volksgemeenschap zijn leven lang. Volksgenoot, dat is ook jouw geld.

(De mark was de Duitse munt in 1938.)

bron 15

Uit een krant (1938):

Er werd direct actie ondernomen en aangekondigd dat de Joden zelf alle schade aan hun bezittingen moesten betalen. Ook moesten de Joden een enorme boete betalen. De Joden waren geschokt toen ze dit hoorden. Ze voelden zich al zo verdrietig en ellendig, want hun synagogen waren in brand gestoken, hun winkels en bedrijven waren verwoest en Joodse mannen waren massaal gearresteerd. En nu dit weer.

bron 16

Hieronder en op de volgende twee pagina's staan in totaal vijf afbeeldingen.

afbeelding 1

Twee werklozen zijn aan het schoffelen in Amsterdam in het kader van de werkverschaffing:

afbeelding 2

Vrouwen mogen voor het eerst hun stem uitbrengen bij landelijke verkiezingen:

afbeelding 3

Er vonden veel demonstraties plaats tegen de grote macht van koning Willem II, zoals hier in Amsterdam:

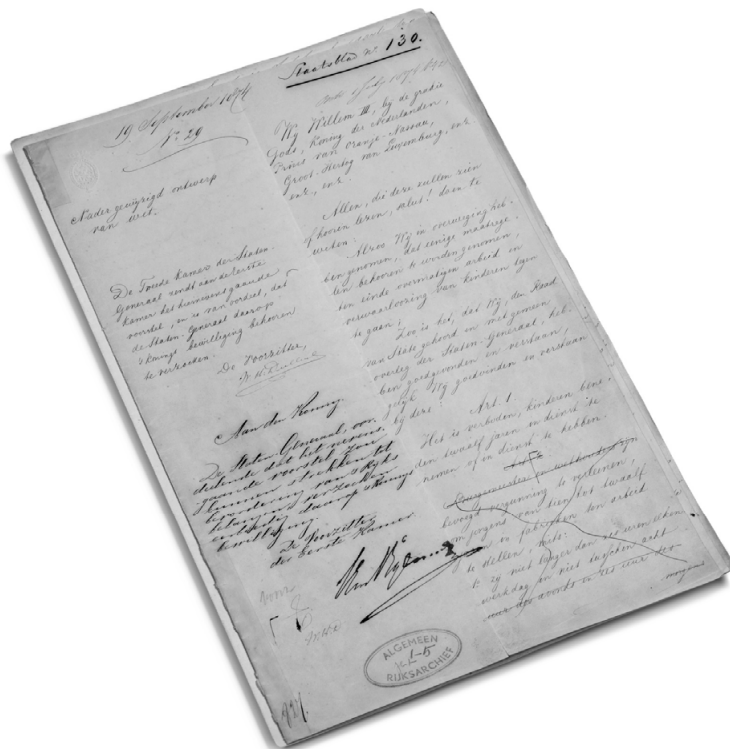
afbeelding 4

Een herinneringsbord aan de revolutiepoging van Troelstra:

afbeelding 5

De voorkant van een nieuwe wet waarmee fabrieksarbeid door kinderen tot twaalf jaar werd verboden:

bron 17

Uit een soldatenliedje (1940):

geladen is de sfeer
er zijn dreigende wolken
het is het oude liedje weer
ruzies tussen volken
maar zie ons kleine Nederland
de vrede blijft in stand
het bleef zijn lijfspreuk vasthouden
dat inhoudt 'ik zal volhouden'

de jongens aan de grenzen
de jongens aan de kust
doen prachtig hun soldatenplicht
en waken welbewust
de jongens aan de grenzen
de jongens aan de kust
behouden voor het vaderland
de vrede en de rust

bron 18

Uit een krant:

Zondag 15 september 1940

De regeringsleider brengt een bezoek aan een militaire uitkijkpost. Hij vraagt: "Is er nog iets te melden?" "Op dit moment niets," antwoordt de commandant, "maar, Sir, U mag hier niet roken." De regeringsleider gooit zijn sigaar op de grond en trapt hem uit. Op het moment dat hij wil vertrekken gaat het alarm: veertig Duitse vliegtuigen naderen de kust.

bron 19

Uit een krant (1940):

Een recept voor koffie-siroop

In deze tijd moeten we zo zuinig mogelijk zijn. Met koffiesiroop kunt u tot wel drie keer zoveel kopjes koffie maken.

Zo maakt u koffie-siroop:

Brand suiker in een pan.

Roer er gemalen koffie doorheen.

Giet hier kokend water op.

Laat afkoelen en bewaar de siroop in een fles.

bron 20

Een affiche (1943):

OPROEP

**aan ALLE MANNEN
geboren in het jaar 1921,**

Worden opgeroepen om in de periode van 12 t.o.m. 20 Mei 1943 een aanmeldingsformulier bij het Arbeidsbureau in ontvangst te nemen en dit op de hierna genoemde dagen in het Gewestelijk Arbeidsbureau persoonlijk weer af te geven.

De	in Januari en Februari	1921	geborenen	melden zich aan op	14 Mei 1943
" "	Maart en April	1921	" "	" "	17 Mei 1943
" "	Mei en Juni	1921	" "	" "	18 Mei 1943
" "	Juli en Augustus	1921	" "	" "	19 Mei 1943
" "	September en October	1921	" "	" "	20 Mei 1943
" "	November en December	1921	" "	" "	21 Mei 1943

in den tijd van 9 - 12 uur en 15 - 17 uur, op de desbetreffende afdeling

Toelichting

Op het affiche staat:

Oproep aan ALLE MANNEN geboren in het jaar 1921,

Worden opgeroepen om in de periode van 12 tot en met 20 mei 1943 een aanmeldingsformulier bij het Arbeidsbureau in ontvangst te nemen en dit op de hierna genoemde dagen in het Gewestelijk Arbeidsbureau persoonlijk weer af te geven.

Daarna volgen de geboortemaanden, de dag van aanmelding en het tijdstip.

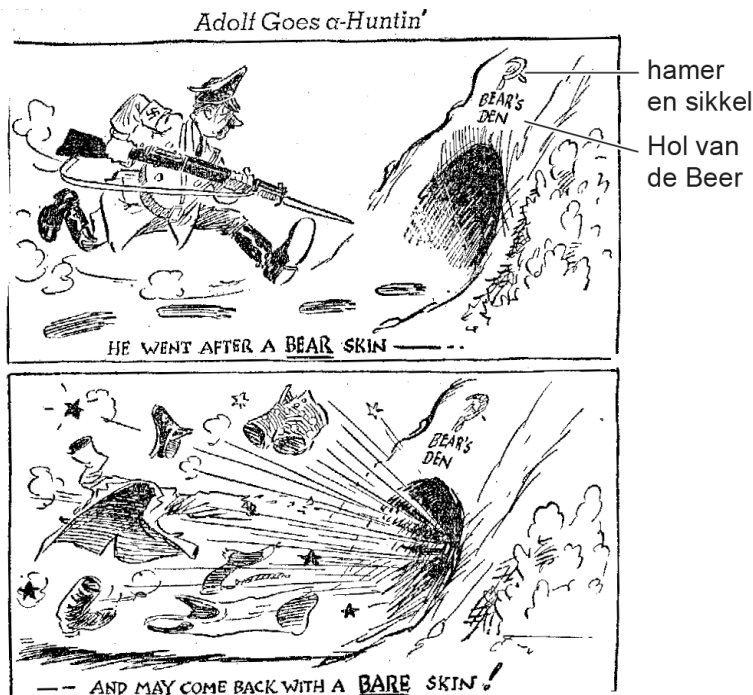
bron 21

Een Nederlander vertelt over een militaire operatie (1944):

We zaten in een huis in een dorp bij Arnhem. Om ons heen werd hard gevochten. We konden de hele dag het huis niet uit omdat er te veel vijandige soldaten waren. Het was net donker geworden toen de deur werd opengetrapt. We schrokken, maar gelukkig riep iemand iets in het Duits. We waren dus veilig! We konden ontsnappen uit het dorp en hebben niet veel later gevochten tegen de Britse parachutisten.

bron 22

Hitler gaat op berenjacht:

Toelichting

Boven de eerste tekening staat: Adolf gaat jagen.

Onder aan de eerste tekening staat: Hij gaat achter een berenvel aan ...

Onder aan de tweede tekening staat: ... maar komt misschien wel zonder kleren terug!

De Sovjet-Unie wordt vaak als een beer voorgesteld. De hamer en sikkel zijn symbolen van de Sovjet-Unie.

bron 23

Een herinnering van een Amerikaanse generaal (1945):

Ik kan nog steeds niet goed beschrijven wat er door mij heen ging toen ik zag wat de nazi's gewone burgers hadden aangedaan. Ik was in shock van het geweld en het totale gebrek aan fatsoen en menselijkheid.

bron 24

Een vraag van een Eerste Kamerlid aan een minister tijdens een debat (1956):

De houding van de Sovjet-Unie is al wekenlang schaamteloos en agressief. Zou dit niet voor de Nederlandse regering een aanleiding moeten zijn om de Nederlandse ambassade in de Sovjet-Unie te sluiten?

bron 25

Twee posters uit de periode van de Koude Oorlog:

poster a

Toelichting
Bovenaan staat: NATO (= NAVO).
Onderaan staat: zijn kameraden, onze bondgenoten.

poster b

Toelichting
Op de poster staat in verschillende talen: klassenbroeders, wapenbroeders.

bron 26

Hieronder staan twee beschrijvingen over de periode 1965-1975:

beschrijving 1

Een historicus vertelt over zijn jeugd:

Op mijn middelbare school werd door ons als leerlingen de Schoolbond opgericht. In de schoolkrant schreven we felle stukken tegen de rector en de directie. Twee leiders van de Schoolbond werden geschorst en van school gestuurd omdat ze de directie hadden beledigd. Die avond besloten we tot een leerlingenstaking. De dag erna hielden we een protestmars in de stad.

beschrijving 2

Een vraag en antwoord in een damesblad:

Vraag: Mijn zoon is verliefd op een meisje met een ander geloof. Mijn man wil niet dat zij bij ons in huis komt. Ik ben zo bang dat, als we haar niet binnenlaten, de verkering alleen maar hechter wordt. Wat moet ik doen?

Antwoord: U hoeft niks te doen, er is geen probleem. U kunt blij zijn dat uw zoon een aardig meisje heeft gevonden!

bron 27

Hieronder en op de volgende pagina staan in totaal vier Duitse postzegels:

postzegel 1

Toelichting

Bovenaan staat: Duitse Eenheid.

Links staat: postbedrijf van de Bondsrepubliek Duitsland (BRD).

postzegel 2

Toelichting

Bovenaan staat: Duitse Rijk. Daaronder staat: 10 miljoen.

postzegel 3

Toelichting

Onderaan staat: Duitse Rijk.

postzegel 4

Toelichting

Onderaan staat: Duitse Democratische Republiek.